
SOTE-UUDISTUS, KUNTIEN ELINVOIMA JA YRITTÄJYYS

Tähän muistioon on koottu tiiviisti perustietoja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta sekä Suomen Yrittäjien näkemyksiä siitä. Tarkemmin la-
kiesityksestä voit lukea sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön nettisivuilta,
www.stm.fi

Sote-uudistuksen pitäisi vahvistaa tervettä kilpailua

- Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämislain tarkoituksena on asetettu
- luoda edellytyksen riittävälle ja yhdenvertaiselle palvelujen saatavuudelle koko maassa
  - varmistaa toimiva ja eheä sekä vaikuttava ja kustannustehokas palvelurakenne
  - supistaa julkisen talouden kestävyysvajetta.

Hallituksen esityksen suurin riski on, että se rakentaa Suomeen sote-palveluiden julkisen tuotannon monopolin. Jos näin käy, kustannukset kasvavat, saatavuus heikkenee ja laatu huononee.

Suomen Yrittäjien mielestä lain tarkoituksiin tulee ehdottomasti lisätä palvelumarkkinoiden kehittäminen. Näin vahvistettaisiin monituottajamallia, jossa sekä julkinen että yksityinen sektori tuottavat palveluita ja terve kilpailu toimii.

Sosiaali- ja terveystieteiden palveluihin tarvitaan monituottajamalli ja terve kilpailu, koska

- toimiva kilpailu parantaa palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja saatavuutta verrattuna siihen, että palvelut tuotettaisiin vain virkistyönä
- yrittäjyyteen luontaisesti kuuluva luovuus edistää asiakaslähtöisten innovaatioiden syntymistä
- yritystoiminnan avulla sote-palveluita voidaan kasvattaa ja julkisen sektorin vastuulla olevaa palvelua laajentaa laajemmaksi aina palveluenniksi asti, jolloin syntyy uusia työpaikkoja ja talouskasvua.

Monituottajamallin luominen osaksi järjestämismallista

Vuodesta 2017 alkaen sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämismallina on viidellä sosiaali- ja terveystieteiden alueella. Sote-alueet ovat kuntayhtymiä, joihin jokainen kunta saa edustajansa. Sote-alueet rakentuvat nykyisten erityisvastuualueiden pohjalta. Kuntien tulee sote-lausunnoissaan ilmoittaa valtuustonsa päätös siitä, mihin sote-alueeseen kunta haluaisi kuulua. Lopullisen päätöksen sote-alueista tekee valtioneuvosto.

Sote-alueet päättävät muun muassa alueensa palvelujen tuotantorakenteesta ja tuotantotavoista päättämisestä.

Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan järjestämisvastuun tulee sisältää velvollisuus hyödyntää monituottajamallia.

Tuottajille palvelusetelipakko

Sote-alue tekee päätöksen tuottamisvastuun saavista kunnista ja kuntayhtymistä. Tuottamisvastuun saaneet kunnat voivat tuottaa palvelut joko itse tai hankkia palveluja muilta tuottajilta sekä käyttää palveluseteliä.

Palveluseteli on osoittautunut toimivaksi ja tehokkaaksi tavaksi tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Palveluseteli on ns. maksusitoumus, jonka avulla kuntalainen voi itse valita, mistä tarvitsemansa palvelun ostaa. Palveluntuottajia voivat olla yritykset, järjestöt tai säätiöt.

Palvelusetelijärjestelmä ei vaadi kilpailusta, vaan se mahdollistaa kaikkien laatuksiterit täyttävien pk-yrityksien osallistumisen palvelutuotantoon. Palvelusetelin avulla voidaan varmistaa lähipalvelujen saatavuus, vaikka sote-palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuuta keskitetään.

Palvelusetelin etuja kunnalle tai kuntayhtymälle

- Kevyempi tapa tuottaa palveluita ilman isoja investointeja.
- Palvelusetelitoiminnan avulla vältetään raskailta kilpailutuksilta.
- Tuo säästöjä, kun palvelusetelin arvo määritellään oman tuotannon kustannusten tasolle.
- Lisää paikallista elinvoimaa ja yrittäjyyttä.

Suomalaiset pitävät palvelusetelistä

- 85 % suomalaisista olisi kiinnostunut kokeilemaan palveluseteliä.
- 67 % sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttajista haluaa hyödyntää nykyistä laajemmin palvelusetelijärjestelmiä terveyspalveluissa.
- 86 % suomalaisista pitää hyvänä, että kunta käyttää julkisten terveyspalvelujen tuottamisessa myös yksityisiä palveluntuottajia.
- 71 % kunnanjohtajista ja 96 % yrittäjistä on sitä mieltä, että julkisten palvelujen tuotannossa tulisi hyödyntää yrittäjiä.
- 80–89 % asiakkaista, joille on myönnetty terveyspalveluiden palveluseteli, on ottanut sen käyttöönsä.
- Sosiaalipalveluissa palvelusetelit otetaan käyttöön lähes poikkeuksetta.

Suomen Yrittäjät vaatii, että tuottamisvastuuseen sisältyy velvollisuus toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita palvelusetelillä.

Järjestämispäätöksessä huomioitava yrittäjät

Uuden sosiaali- ja terveystalvurakenteen keskeinen elementti on sote-alueen joka neljäs vuosi laatima järjestämispäätös. Siinä määritellään tuottamisvastuun saavat kunnat ja kuntayhtymät sekä linjataan keskeiset periaatteet palvelusetelille ja ostopalveluille.

Sote-alueesta tulee siis merkittävä elinkeinopoliittinen toimija, joka joko vahvistaa monopolia tai edistää tervettä kilpailua ja kuntien elinvoimaa. Monituottajamallin kannalta järjestämispäätös on ratkaiseva.

Sote-alueen ylimmän päättävän elimen jäsenet ovat jäsenkuntien valtuutettuja. Riskinä on, että he haluavat suosia kuntien omaa tuotantoa. Silloin vaarana on, että sote-palveluihin muodostuu julkisen tuotannon monopoli. Kuntalaisten kannalta huonoin vaihtoehto on, että järjestämispäätös velvoittaa omaan tuotantoon ja sulkee yhteistyön yrittäjien kanssa pois.

Suomen Yrittäjien mielestä lakiin tulee lisätä vaatimus, että järjestämispäätös sisältää linjauksen siitä, miten palveluntuotantoa monipuolistetaan ja miten varmistetaan yksityiselle sosiaali- ja terveystalvuralalle samat lähtökohdat kuin kuntien omalle tuotannolle.

Lakiehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveystalvurien pitää olla lähellä palvelujen käyttäjiä. Järjestämispäätöksessä on määriteltävä, miten lähipalvelut turvataan kaikille asukkaille yhdenvertaisesti ja mahdollisimman esteettömästi.

Lähipalvelujen turvaaminen onnistuu parhaiten hyödyntämällä paikallisia pk-yrittäjiä eli käyttämällä joko ostopalveluja tai palvelusetelijärjestelmää.

Tuottamisvastuun saaneet kunnat ja kuntayhtymät tulee velvoittaa käyttämään palveluseteliä lähipalvelujen turvaamiseksi.

Sote-palvelujen rahoitus

Kunnat vastaavat jatkossakin sosiaali- ja terveystalvurien rahoituksesta. Sote-alueita sekä tuottamisvastuun saaneita kuntia ja kuntayhtymiä koskee jatkossa alijäämänkattamisvelvoite.

Yrittäjien mielestä alijäämänkattamisvelvollisuuden ulottaminen sote-alueisiin, kuntiin ja kuntayhtymiin on hyvä. Kustannustehokkuuden seuraaminen vaatii yhteistä kustannuslaskennan mallia, jotta erilaisten tuotajien ja sote-alueiden avoin vertailtavuus toteutuu.

Suomen Yrittäjät ehdottaa, että STM:n määrittelee kaikille sote-alueille yhteisen kustannuslaskennan mallin ja että tuottamisvastuuseen sisältyy velvollisuus laskea ja ilmoittaa palvelutuotteiden hinnat julkisesti.

Sote-uudistuksen riskit ja ratkaisut

Syntyy julkinen monopoli

Lakiesityksessä tavoitellaan järjestämisen ja tuottamisen erottamista, mutta tuottamisvastuu sidotaan liian vahvasti julkisen sektorin omaan tuotantoon. Käytännössä tämä vahvistaa julkisen tuotannon monopolia eikä toteuta sote-uudistuksen tavoitteita. Monopolissa laatu, saatavuus ja kustannustehokkuus eivät parane. Myös valinnanvapaus kuihtuu.

> **Yrittäjät vaativat monituottajamallin kirjaamista lakiin.**

Lähipalvelut katoavat ja paikallinen elinvoima kuihtuu

Periaatteessa sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus säilyttää mahdollisuuden hyödyntää yrittäjiä sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluntuotannossa joko palvelusetelin tai ostopalveluiden kautta. **Uudistus ei kuitenkaan helpota palveluntuotannon monipuolistamista ja asiakkaan valinnanvapauden laajentamista.** Päättäjien vastuulle jää, millainen on yli 60 000 ihmistä työllistävän suomalaisen hyvinvointialan tulevaisuus ja miten keskittäminen vaikuttaa kuntien elinvoimaan.

> **Yrittäjät vaativat velvollisuutta toteuttaa palveluita myös palvelusetelillä.**

Yksityiset sote-yrittäjät kuolevat

Sote-alue on kuntayhtymä. Päättäjät ja rahat tulevat osakaskunnista. **Sote-alueen hallinnossa kuntien edustajat siis päättävät, miten ostavat itseltään omaa tuotantoaan.** Noudattaako sote-alue kilpailuneutraliteettia ja toimiiko sote-alue asukkaiden edun mukaisesti?

> **Yrittäjät vaativat, että kustannukset avataan ja pelisäännöt ovat samat kaikille.**

Sote-uudistuksen aikataulu

Hallituksen esitys sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämislainsiksi on parhaillaan lausuntokierroksella. Lausuntoaika päättyy 14.10.2014. Eduskunnalle lakiesitys annetaan marraskuussa 2014.

Sote-järjestämislain on tarkoitus tulla voimaan alkuvuodesta 2015. Sosiaali- ja terveysalueet aloittavat toimintansa viimeistään 1.1.2017.

Mitä jatkossa? Lisää valinnanvapautta!

Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen jatkuu. Seuraavaksi pohditaan monikanavarahoitusta. Yrittäjien näkemyksen mukaan paras ja nopein tapa uudistaa sosiaali- ja terveyspalveluja on asiakkaan valinnanvapauden laajentaminen sekä raha seuraa asiakasta -mallin toteuttaminen. Lisätietoja valinnanvapaudesta löydät osoitteesta www.valitsevapaasti.fi

Lisätietoja

Jos kaipaat lisätietoja tai haluat muuten keskustella tarkemmin sote-uudistuksesta, ota yhteyttä.

elinkeinoasioiden päällikkö Susanna Kallama
puh. 040 587 2445, susanna.kallama@yrittajat.fi

Tai aluejärjestösi toimitusjohtajaan.

Lisätietoja myös www.yrittajat.fi/kunta